„БРАНИК“ ИЗЛАЗИ
ШЕСТ ПУТА НА НЕДЕЉУ,
осим на дан после свеца.

Претплата и огласи
шаљу се администрацији,
а рукописи
Уредништву „БРАНИКА“
у Нови Сад.

Рукописи се не враћају.

Број телефона 71.

БРАНИК

ОРГАН СРПСКЕ НАРОДНЕ СЛОБОДОУМНЕ СТРАНКЕ

ЦЕНА ЈЕ „БРАНИКУ“
на годину: К 24 или 30 дин.
на по године: К 12 или 15 дин.
на четврт године: К 6 или 7½ дин.

Поједини бројеви стају 10 потура.

ОГЛАСИ
рачунају се 12 потура од реда ситних слова.

Уредништво и администрација „Браника“ налази се у кући у хлебарској улици бр. 20.

Број 50. У Новом Саду, у среду 3. (16.) марта 1904. Година XX.

ПОЗИВ.

Умољавају се **деоничари** „Деоничарског Друштва Браника“, да на своје уписане деонице најдаље до 7. (20.) марта 1904. уплате даљих 30% т. ј. 30 Круна на сваку деоницу. Уплату ваља слати на администрацију „Браника“ у Нови Сад.

У **Новом Саду**, 20. фебруара (4. марта) 1904.

Управа „Деоничарског Друштва Браника“.

Ко дражи?

Одавно се већ у Угарској практикује, да се назре и онде дражење против мађарске народности, где га ни Диогеновим фењером не би нашао — непристран човек. И наравно, ту се одма примењује 172. §. казненог закона, те онако државни затвори у Сегедину и Вацу и не бивају никад без бар једног народносног „агитатора“. Доста је, ако који немађарски лист мало енергичније устане у одбрану своје народности, ако препоручује сународницима да суревњиво негују и чувају свој матерњи језик, — па да уредник таког листа или писац буде доведен на оптуженичку клупу. Има за то тма Божја примера.

Но да видимо, има-ли те ревности и онде, где треба прогонити мађарске листове, који без икаква повода, из шовинизма против немађарских сограђана мађарског народа у овој заједничкој нам милој отаџбини бесомучно нападају и сумњиче немађарске народности!

Сећамо се, да је г. 1902. баш у божићном броју тада владиног листа „Budapesti Hirlap“-а изишла од неког мађарског писца нека гнусна историјска „студија“, у којој се српски народ најгадније напада, где се каже, да смо се ми доселили овамо као каква дивља хорда, на коју је бечка камарила морала шиљати војску да лови „рацке разбојнике“ и да се за сваку главу њихову давала добра награда. Душа нам се узмутила, кад смо прочитали такав беспримеран инзулт на онај народ, који је у оно доба, кад је полак Мађарске стењало у турском ропству, овде на крајини својим грудима одбијао нове и нове турске најезде, — на народ, који је толику крв пролио за ову отаџбину, бранећи је од османлијског оркана! И запитали смо се онда: Зар не дражи таково писање Србина? Зар га то не вређа до срца?! Па ипак се не нађе ниједан државни тужилац, да оптужи „Budapesti Hirlap“!

Непосредног повода да ово напишем, дао ми је 58. број опскурног будимпештанског листа „Függetlenség“-а, који је због симпатија Срба према браћи својој Русима у њихову рату против монголских незнабожаца јурнуо на Србе горе него каква бесна звер. Не знамо, да симпатисање према Русима сада, када они одбијају навалу жуте опасности што грози целој Европи, може ићи на штету Мађарима; шта више знамо, да многи свесни и шовинизмом незанесена Мађари такође желе Русима победу над Јапанцима. Па кад то чине Мађари, како да не чине Срби, који су по племену и вери сродни с Русима?! Али наравно, онај део престоничке журналистике, ком припада и овај дерни „Függetlenség“, а којим дрма Израиљ, паметнији је од свих правих родољуба мађарских, па како на ове ипак не сме да се набаци, нашао је Србе, да на њима искали своје семитско срце. Ево шта о нама пише та пачавра „Függetlenség“:

„Руско-јапански рат и у нашој лепој домовини диже велике таласе. За каванским столовима тако топе руске ратне лађе, да чланови будимпештанске српске колоније (који су, као што се зна, сви руски пријатељи) од реда падају у жутицу по каванама, видећи популарност јапанску.

Интересантна је **пасмина** („fajzat“) угарски Србин.

Вечито се тужи, сиротан, да је угњетен. Потпирује незадовољство у редовима народности, а какве слободе ужива та Паскијевићева нација (!) услед мађарске доброте, то се сада види најбоље, када својој мржњи против Мађара могу код нас некажњени дати израза одушевљењем за Русе.

Јуче су се Срби „родољуби“ **(однео их вијор тамо где треба: на сред Жутог Мора!)** на глас, да су Руси добили велику поморску битку, њих до педесет састали у крчми једног свињарског трговца, где су певали оваке песме: . . . .“

Нећу преводити ту гнусну песму, јер ми је и горњи цитат из те јудејске пачавре перо једва исписало. Савладао сам огорчење, од ког се све кувало у мени, кад сам прочитао тај ниски нападај на нас Србе, угушио сам одвратност, коју сам осетио видећи толику поквареност јудео-мађарске журналистике и превео сам горње редове из „Függetlenség“-а, да се види, шта се све сме писати о нама Србима по мађарским новинама. Испод достојанства ми је, да побијам глупост тог шовинистичког листа, али питам све могуће државне тужиоце у овој земљи: Ко дражи Србе на мржњу против Мађара: да-ли онај српски лист, који у границама закона брани српски народ и његове интересе (на пр. кад осуди ровење неких жалосних Срба за оцењење Славоније од Хрватске па да се у пркос постојећем темељном закону присаје-

ЛИСТАК.

СРПСКИ УСТАНАК
од 1804.—1813.

Од проф. **Петра Марковића.**

(Свршетак.)

Пропаст.

Да Срби не могу одолети силним војскама, које су се кретале пут Србије, то су и сами увиђали, али да ће у одбрани својој релативно мало енергије показати, једва би очекивао онај, који је пажљиво пратио славно војевање српско. Томе поред неодређеног, десператног стања, у ком су се налазили сад сами, остављани без руске помоћи према Турцима, има узрока и у развоју унутрашњих прилика српских.

На народној скупштини у Орашцу, која је Карађорђа изабрала за „команданта“ Србије, били су само прваци из Шумадије. Но као што је Карађорђе ослободио Шумадију, тако је и Петар Добрњац ослободио Поморавље, Миленко Стојковић Браничево, Јаков Ненадовић Ваљевску и Подринску Крајину, Милан Обреновић Рудник, а друге војводе опет друге мање или веће области. Сваког од ових сматрао је и називао народ „господарем“ онога краја, који је ослободио. У оним крајевима, које су они ослободили, имали су неограничену власт и сматрали су себе једнакима Карађорђу. Карађорђев одношај према овим војводама био је као одношај „првога према једнакима“ (primus inter pares). У њиховом крају није имао никакве власти него само у Шумадији. Па ни народна скупштина, на коју се нису као данас искупљали изабрани представници народа, него само војводе, кнезови и иначе угледни људи, расправљала је само опће, заједничке ствари, које су се тицале свију и целе земље, али у засебну власт ових „господара“ није се могла мешати. Они су били апсолутни господари у својим крајевима. Та власт је произлазила из силе, која им је била у рукама, као што је у оно бурно доба свака власт могла извирати само из силе, која се у почетку свакога великог предузећа народног и државног стварања прибира у рукама људи даровитих, енергичних, подузетних, јаке иницијативе. Карађорђе је био од њих само тиме угледнији, што је био избраник једнога дела народа, што је његова област била највећа и што је имала централан положај у земљи, из кога је он свакад прискакао у помоћ околним, пограничним војводама, а сам њихове помоћи није никад требао.

У даљем развоју догађаја показао се он као војнички геније првога реда, услед чега је добио назив „врховног вожда.“ С почетка њему скоро равне војводе као Петар Добрњац, Јаков Ненадовић посташе временом величине другога реда, а с именом Карађорђевим у вези почеше се полако образовати прави атрибути владалачке власти. Војводе, који су порекло своје власти сматрали једнаким с пореклом власти Карађорђеве, посташе незадовољни и услед тога изроди се унутрашња борба, раздор, који се још јаче распламти установом „Управнога Савета“. Како су војводе били прости људи, то се делокруг овог „Управног Савета“, који је с почетка имао само врховну управу, судство и законодавство, распростро на све, што се није тицало војводских, личних интереса. Развој ратних догађаја проузроковао је јачање Карађорђеве власти. Противници су његови радили, да се Савет потврди и призна за највећу власт у Србији. Карађорђе пак није трпео никакво ограничавање власти, те је једном момцима опколео Савет и оружјем растерао саветнике. Понајвише окретношћу даровитога Младена Миловановића, који је неповерење између Карађорђа и војвода распаљивао, даље радом самога Карађорђа, који је имао неоспорно право, што је бранио јединство власти, макар и из личних интереса, јер су се ови поклапали у овај мах с интересима целине земаљске, постао је Савет у даљој еволуцији својој од средства за ограничење власти Карађорђеве средством, којим је Карађорђе ограничио и смањио власт војвода. А кад су војводе поред оправдане критике неких поступака Младенових почеле у народу и против самог Карађорђа мутити, смисли Младен један генијалан, али и кобан „штрајх.“ По његовој замисли, коју је и Карађорђе прихватио, би одлучено, да се установи „попечитељство“ (министарство) за управу народних посала (1811). У то „попечитељство“ требали су ући најзнаменитији „господари“ као попечитељи појединих грана народног живота. Стално седиште тога управног тела имао је бити Београд. План је био, да се опасне војводе изведу из народа и да им се тиме одузме могућност сваке акције против Карађорђа. Ко није на то пристао, морао је напустити отаџбину и отићи у изгнанство. Србија би на тај

дини Угарској) или дражи Србе против Мађара тај мађарски лист, који тако гнусно пише о Србима? Нека питају то сваког Србина, који прочита „Фигетленшегов“ безобразлук, па ће чути српски одговор.

Али залуду ћемо чекати, да се дигне парница против споменутог листа због дражења против српске народности. До сада је ваздан народносних јавних посленика осуђено због дражења против мађарске народности, но ниједном ни у сну није дошло у памет, да назове мађарски народ „пасмином“, као што нас Србе назива онај писац у „Фигетленшегу“. Кад видимо ово, морамо да питамо: Јесмо-ли ми у овој земљи равноправни грађани с Мађарима и Чивутима, или смо парије, на које се свака шуша може набацивати најгаднијим инзултима, а нама није дато ни право самоодбране? Јесмо-ли ми „грађани другога реда“, да нас не штити закон као и друге грађане? Ако смо равноправни грађани, ако нисмо парије, остављене на милост и немилост, ако нисмо грађани другог реда, онда је позванима дужност да због тако велике увреде, нанесене српском народу, подигну тужбу против „Фигетленшега“. Одбијајући с презрењем од српског народа гадне испаде тог опскурног листа, ми овде подижемо глас свој и тражимо, да се против такога дражења поступи по закону, који не допушта такове увреде.

Остап.

Руско-јапански рат.

И Будимпештански Кореспонденц-Биро — као што су читаоци могли и сами видети — ревносно нам телеграфише оне вести, које потичу из енглеских и јапанских извора, а које Русе приказују тако, као да су већ под ногама јапанским. Очигледно је, да се непријатељи руски труде, да таким лажним вестима стварају расположење против Русије, а што је главно, да нанесу Русима финансијалне штете. Но у лажи је плитко дно! Сваким даном се о тој истини уверавамо, кад читамо злонамерне, лажне извештаје из Лондона и Токија. Међутим Руси иду лагано, али сигурно својој мети, па кад дохвате Јапанце, видећемо како ће онда гудити руски непријатељи.

Споменути Биро се јуче пожурио, да нам јави „радосну“ вест, како су Руси напустили Порт-Артур. Ту је вест та службена агентура мађарске владе добила из Токија и Шангаја преко Лондона и Беча. Куд се то заобилазило, па сад замислите, колико је ту измишљено и додато на том дугачком путу!

Та пре пет дана је Порт-Артур сјајно одбио нападај јапански, а сада да се предао! То неће веровати ни највећи јапанофил.

У Русији је велико одушевљење, што је вице-адмирал Макаров онако јуначки јуришао на јапанску флоту и нанео јој велике губитке. Ескадра адмирала Макарова добиће у скоро јаку помоћ у две торпедњаче, што иду испод воде. Ти опасни торпиљери послати су жељезницом у Порт-Артур.

Накнадне појединости о порт-артурској битци.

О најновијем бомбардовању Порт-Артура јављају још ове појединости:

Јапанска флота је отворила ватру против Порт-Артура из даљине од 10 врсти, како би руске батерије изазвала да одговарају на ватру. Једна јапанска граната из топа од 12 палаца калибра удари у варош и лако рани неколико морнара. Руске и јапанске торпедњаче пуштале су мине, те је једна јапанска торпедњача наишла на руску мину и одма пропала. Једна руска бомба удари у једну јапанску крстарицу, распрсне се и начини страшну пустош.

Губитци у руској и јапанској флоти.

Од почетка руско-јапанског рата претрпео је Јапан ове губитке:

Оклопница „Хацузе“ оштећена у битци од 9. фебруара по р. к., повређена јој је машина. Оклопница „Шикишима“ оштећена на горњем делу свом (у истој битци). Оклопници „Фужи“ уништена је кула (у истој битци). Оклопљена крстарица „Асама“ добила је три бомбе на воденој линији, смрвљена јој је крма (у бој у код Чемулпа). Оклопљена крстарица „Ивате“ оштећена на предњој кули, уништен јој је топ од 8 палаца калибра. Оклопљене крстарице „Јакумо“ и „Азунга“ су лако оштећене. Крстарица „Такачихо“ је потонула у битци код Чемулпа. Крстарица „Акаши“ потонула је код Порт-Артура 9. фебруара. Контр-торпиљер „Чиаја“ такође на пристану у Чифу (25. фебруара). Два контр-торпиљера, четири торпиљера и четири канонијере пропадоше код Порт-Артура и Чемулпа. Осим тога — како јавља „Courrier de Tientsin“ — оклопница „Јашима“ и крстарице „Осама“ и „Токива“ озбиљно су оштећене и одвучене у Нагасаки.

За то време су Руси претрпели ове губитке:

Шест заплењених трговачких бродова. Оклопница „Ретвизан“ проваљена, сада већ скоро сасвим оправљена. Оклопница „Цесаревич“ (оправља се), убијен 1. Оклопница „Побједа“ лако озлеђена, убијено 2. Оклопница „Полтава“ лака хаварија, тако исто оклопница „Петропавловск.“ Оклопљена крстарица „Бајан“ хаварирана на палуби. Убијено 6. Крстарица „Варјаг“ пропала код Чемулпа, погинуло 52. Крстарица „Аскољд,“ оправљена, погинуло 4. Крстарица „Палада,“ оправља се, убијено 6. Транспорт „Ангара“ тешко оштећена, убијено 2. Канонијера „Корејец“ потонула код Чемулпа.

Свега има уништених и оштећених 27.000 тона у Руса, а у Јапанаца 64.000 тона.

Даљи извештај о битци од четвртка.

Командант руске флоте на Далеком Истоку, вице-адмирал Макаров јавља министру марине, да је командант торпедњаче „Властный“, лајтнант Карцов, у битци од 26. фебр. (10. марта) о. г. са својим бродом продрьо у сред непријатељских бродова и тамо потопио једну јапанску торпедњачу, а тешко оштетио јапанску крстарицу „Такасаго“, бацивши на њу две торпеде. „Такасаго“ је касније потонула. Лајтнант Карцов, син руског генералног конзула у Паризу, довео је свој брод сасвим неоштећен натраг у луку.

Политички преглед.

— **Угарски сабор.** На јучерашњој седници заступничка кућа угарског сабора наставила је дебату о прорачунском провизорију за прва четир месеца ове године. У дебати су учествовала четир посланика: Јован Чернох (од пучке странке), Људевит Холо (Угроновац), Јован Бедехази (дивљак) и Павле Ковач. Чернох је захвалио министру-председнику, што је изјавио, да ће се грађанима олакшати плаћање порезе, која им се за време ванзаконског стања нагомилала и уједно је тражио, да се за то време не прибира затезна камата. Законски пројект о прорачунском провизорију не усваја, јер према влади нема поверења. Холо је пребацивао Тиси, што копира управни режим свог оца и што свима средствима служи Бечу и његовим интересима. У говору своме наглашавао је Холо потребу даље борбе за мађарске националне захтеве и поднео предлог, да заступничка кућа не усвоји прорачунски провизоријум све дотле, док не реши питање о прорачуну за 1903. год. Против прорачунског провизориума говорио је и Бедехази, који је напао владу због насилничке јој политике, а Ковач је све досадање поступке владине подвргао оштрој критици закључујући, да је заслужила највеће неповерење све државе; нарочито је напао владу због конфискације социјалистичких листова, јер тим је поступком доказала, да не поштује слободу штампе. — На крају седнице дао је министар-председник објашњења о реду, у коме ће заступничка кућа расправљати поднесене јој законске пројекте. По томе ће заступничка кућа после индемнитета узети у претрес законске пројекте о новачењу за 1904. год. па тек после тога законске пројекте о прорачуну за 1903., о привременом трговинском уговору с Италијом, о провизоријуму финансијске нагодбе с Хрватском. О католичким Цветима заступничка кућа биће распуштена на двомесечне ферије.

Због прославе 15. марта заступничка кућа сутра не ће држати седнице. У среду ће наставити дебату о прорачунском провизоријуму и, као што се у парламентским круговима надају, још ће је истог дана и завршити. —

Јуче је и великашки дом угарског сабора држао седницу, на којој је усвојио законске пројекте о новачењу, те ће тако ови закони за најкраће време бити поднесени на највишу потврду.

Дописи.

= **Ст. Бечеј,** 21. фебруара 1904. (Електрична железница. — Пакленамашина.) Наш Бечеј — ни пет, ни шест — него баш хоће варош да постане. Није доста, што имамо не само у главним улицама, него и по буџаци асфалт, што имамо гостионе и трговине са дивним излозима и ацетиленским осветљењем, што се зидају куће, све лепша за лепшом, него ћемо имати још кроз место електричну железницу — чак до Сомбора; и да је варошка слика потпунија, догодило се ових дана нешто, што се само по варошима догађа, и што не могу пропустити, а да Вам га не саопштим.

Већ има више година, како се овамо из Будимпеште доселио помађарени Чива, адвокат Шомођи. Узео је скупоцен стан у првој српској кући, оженио се богато, и данас тај човек живи без бриге, јер се за кратко време материјално осигурао. Много је томе допринео и онај несретан оби-

---

начин лишена својих најбољих војсковођа, који су или изгнани (Петар Добрњац, Миленко Стојковић) или као попечитељи не могоше добити самосталне команде (Јаков Ненадовић). На Дрини не беше енергичнога, окретнога Јакова Ненадовића, Делиград не брањаше славни, у дефензиви ненадмашни и ненакнадиви „господар“ Пера, према Видину стојао је сам Хајдук-Вељко без истрајнога и подузетнога Миленка. Да несрећа буде потпуна, беше баш тада и сам Карађорђе, душа и средиште читаве борбе и рада за слободу, болестан. И глава и најважнији удови српског убојног организма престадоше кобним стецајем прилика баш тада функционирати, кад је њихов узајаман и суврем рад био баш најпотребнији.

Но не само, да најзнаменитијим факторима на ослобођењу народном не беше суђено учествовати у одбрани крваво стечене слободе, него и цео убојни организам српски беше клонуо, малаксао. Помоћ, коју су Срби од Руса последњих година добивали поред силних, моментаних користи оставила је за собом једно штетно дејство. Срби су се тако навикли на руску помоћ, тако се саживили са њом, да се у Србији тада у опште мислило, да се без Руса не може ништа учинити. Што су се више уздали у руску помоћ, тим су више губили поуздање у саме себе, самосталност акције и енергију. Народно самопоуздање, народна самопомоћ, која је у почетку устанка па све до г. 1809. чудеса починила, беше у најкритичнијем тренутку напустила Србе, навикнуте на руску помоћ.

Без најбољих својих војсковођа, под страшном депресијом, која је завладала после одласка руске војске и после Букурешког Мира, чекала је Србија силне ордије турске, које су пакленим загрљајем са свију страна стезале Србију. Узаман иројска дела и напрезања појединаца и појединих чета, узаман се још једаред заблиста слава Хајдук-Вељка на Неготину и Зеке Буљубаше на Засавици, јер Србија беше већ клонула. Народно самопоуздање и народна самопомоћ беше за време толиких руских помагања сасвим напустила Србе, те и не покушаше, да се до бољих времена одупру у планинама и градовима.

Устанак српски беше свладан, моментално клонули дух великога Карађорђа склонио се из Србије, али главна тековина устанка — мисао народне слободе и државе српске — не беше пропала. Она је и даље тињала у грудима народа и заосталих војвода српских. Устанак Карађорђев ипак се мора сматрати заметком и почетком нове државе српске, јер се без њега ни замислити не би могао устанак Милоша Обреновића. Он је био велика школа јунака и државника, који су створили данашњу државу српску, у којој Српство гледа Српски Пијемонт.

Сада се навршује равно сто година, откако је почела иројска борба за слободу српског народа. Стога кликнимо из захвална срца борцима, заточницима и првим оснивачима државе српске:

Слава им, вечита слава!

чај у нас Срба, што мислимо, да је туђин бољи и паметнији, па су они људи, чим их је глава заболела, поред пет овдашњих српских адвоката, ишли као слепи њему. Ових дана дође поменутом адвокату један завежљај поштом, и кад га је почсо отварати, на срећу примети, да је паклена машина. Да је даље отварао, машина би сигурно експлодирала, и он би зацело мртав остао, ал' и ту га је срећа послужила, те данас иста машина лежи у суду, а он здрав читав. Завежљај је предан у Ади, ал' он се одма досетио, да је то масло једног Петровоселчана, који је у Ади само зато предао завежљај, да траг забашури. Неки Ивиц, који је иначе мало понесен па упуштен, и машиниста је, беше се побркао са женом, која га остави и преко Шомођија тражила је судским путем своје ствари од њега. Ова потпише адвокату 200 круна за труд, ал' до пресуде није дошло, јер се партаје измирише, и сад је питање ко ће адвокату платити 200 круна, и да-ли му припада читава свота? Наравно, да Ивиц о том трошку неће ништа да зна, а жена његова нема никаквог имања, и кад је Ивиц тога ради посетио адвоката, дошло је до крупних речи.

Отуда је сумња на Ивица, да је он предао ту паклену машину, и био је због тога 24 сата и притворен, ал' су га жандари због недостатка доказа морали пустити, дочим истрага још једнако траје.

Ето, то вам је најновија новост из Ст. Бечеја.

☛ Ми смо трипут шиљали опомене нашим дужницима, који нам за прву четврт о. г. дугују. Сада смо приморани, да их јавно опоменемо. Уједно им овим путем стављамо до знања, да ће се без разлике свима онима, који нам за најкраће време свој дуг не подмире, шиљање листа обуставити. Да би ипак сваки имао времена, да својој дужности одговори, оставља му се рок од осам дана.

Према том ће им се осим данашњег само још три броја послати.

Новости из места и из народа.

Нови Сад, 2. марта 1904.

— **Епархијска скупштина бачка.** Јуче после подне је епархијска скупштина бачка наставила и до 7 сати у вече свршила свој посао. За сада у кратко напомињемо, да је то после подне скупштина претресла и усвојила предлоге за пословнике епарх. конзисторије, административног и школског одбора. Ови ће се пословници, по закључку ове скупштине, послати саборском одбору — на преглед и одобрење! Даље је претресен и усвојен предлог за правилник о оснивању привременог епарх. школског фонда бачког за потпомагање сиромашних општина ради одржања срп. вероисповедних народних основних школа у овој епархији. Изабран је један световни члан у конзисторију у особи Јована Т. Радића из Суботице, а у епарх. адм. одбор изабрани су: од свештеника Божидар Поповић, парох св. николајевске цркве у Новом Саду, др. Јован Радивојчев, парох гложански, и Стеван Николић, парох ст.-футошки, а од световних Миливој Каракашевић, књижар из Сомбора и — last not least — Коста Брадваровић, велики познавалац наших автономних уредаба и само у извесним приликама одговорни уредник „Заставе.“ У школски одбор су изабрана два световна члана: Др. Бранко Илић (сигурно за награду што је ову епархијску скупштину „извео на прави пут“ — како овај „учени“ фискал на почетку рада скупштинског избаци) и Мита Ђорђевић. На место конзисторијалног фискала компетовала су три овдашња адвоката: др. Стеван Адамовић, др. Теодор Гавански и др. Михаило пл. Продановић. Брадваровић је препоручио „дра Тошицу Гаванског“ и овај је и изабран. Осим тога је решено још неколико предмета, те је седница закључена.

О овој скупштини, на којој беше интересантних појава и бесамртних бламажа њеног потпредседника дра Бранка Илића, донећемо опширан извештај.

— **Нов Србин лекар у Новом Саду.** У нашој вароши настанио се и отпочео лекарску праксу г. др. Лаза Марковић. Млади доктор је свршио с лепим успехом лекарске науке на будимпештанском свеучилишту, па је по свршеним наукама више година био на разним болницама и на послетку и у великој болници Рокушу, где се усавршио у своју струци. У дру Лази Марковићу не само да Нови Сад добија одлично спремна лекара, него и свестрано образована човека, који се и на перу с успехом опробао; уз то је др. Марковић одушевљен Србин, те се само радовати можемо, што се наставио у нашој средини.

— **Ујело их бесно псето.** У недељу у $^1/_2$12 сати пред подне ујело је овде једно бесно псето ове особе: Панту Нешлића, месарског момка од 28 година, Јована Фабијана, опачарског помоћника од 29, Новака Максимовића, надничара од 55 година, Магду Ворличек, надничарку од 21 године, Адама Рипа од 8 година, Хенрика Лахормана, надничара од 72 године, Данчику Ракића, ђака од 9 година, Луку Хорањака, надничара од 13. Синоћ у $^3/_4$8 с. све уједене особе однете су у Пастеров завод у Будимпешту.

— **Нушићево вече у Сомбору.** Пишу нам из Сомбора: „Српско, сомборско грађанство навизало је и опет једно зрно више на низ поштовања према својим заслужним људима, када је приликом приказа Нушићевих комада „Под старост“ и „Наша деца“, писца неколико пута изазвало. За родитеља нема веће награде него кад му ко децу одликује; а Сомборци су изазивањем ове златне дечице дали и одвише доказа, колико и Нушића као писца и гђу Милку Марковићку као уметницу цене, када су децу њихову, оне патицврке приказиваче, бомбонијерама готово засули. Но врхунац одушевљења беше тек другога вечера, када се исти комади уз додатак „Кнеза Иве од Семберије“ само за ђаке приказиваше. То беше управо Нушићево вече. Али то беше уједно и културна светковина. Тек што Бранкова светковина педесетогодишњице од смрти му прође, коју уз огромни одзив публике српске приреди срп. читаоница сомборска и тек што несташе последњи звуци здравица о банкету педесетогодишњице Николе Ђ. Вукичевића, бившег управитеља учитељ. школе, када се сада опет заорише позоришне просторије од громогласног изазивања имена Бранислава Нушића. Милина ти беше погледати дупком пуно позориште саме овејане ђачке омладине мушке и женске. У ложама саме приправнице и ученице више девојачке школе, а по седиштима приправници и ђаци Срби из мађ. гимназије. Све то нетренимице гледаше у приказ комада на позорници и недахнимице гуташе сваку реч, која из уста приказивачевих одјекну. У комаду „Под старост“ одиграше гђа Тинка Лукићка па Добриновић изврсно, без приговора, управо уметнички.

Да је дечји приказ „Наша деца“ примљен са неописаним одушевљењем и френетичним аплаузом, који је ваздух проламао — то се по себи разуме. Нушић са децом беше небројено пута изазиван. Но то изазивање не беше управљено њему само као писцу, већ и као новом позоришном управнику, да га осоколи на тежак али родољубив рад. Уједно му омладина тим признањем хтеде да честита и 15-годишњи јубилеј његове „Протекције“, која баш у то доба некако, пре 15 година први пут угледа света.

После тога на неколико дана беше нам у средини мио гост г. Исидор Бајић, професор хармон. појања на вел. гимназији у Новом Саду, који с великом пажњом и правом наслађом слушаше на литургији хармон. појање нашег мешовитог кора приправничке мушке и женске омладине, те се веома повољно и ласкаво о уметничком јој певању изразио. У—љ.“

— **† Јован Волф.** Из Вуковара јављају, да је тамо после кратког боловања 27. фебр. (11. марта) о. г. у 50. години живота умрио Јован Волф, бивши коровођа вуковарског срп. пев. друштва „Јавора.“ Покојник, и ако по рођењу није био Србин, осећао је српски и свој дар и рад музички посветио је српском народу. Од њега има више композиција, које се радо певају. Био је плененит и добар човек. Нека му је лака земља и вечан спомен!

— **Осуда дра Милоша Петронијевића.** Као што је нашим читаоцима познато, бивши секретар несрећног српског краља Александра, др. Милош Петронијевић, оптужен је да је утајио српској држави 45.000 динара од прихода државног добра Негоја, што јој га је пок. Велимир Тодоровић оставио. Др. Петронијевић је по тужби познатог радикалског вође Љубе Живковића и ухапшен. У среду, 25. фебруара о. г. отпочела је пред београдским судом главна расправа против дра Петронијевића, и трајала је два дана. Оптуженог бранили су адвокати Коста Д. Јездић и М. Миловановић. Оптужени изјављује, да није крив, јер је новац издавао по налогу свог краља. Тајна га везује, да више не говори, и то би поверио само министру-председнику или наследници пок. краља. Бранилац Јездић пита, ко је крив, што су чињене злоупотребе са Тодоровићевом задужбином, да-ли бивши пуномоћници српске државе, Веља Тодоровић и Драгутин Протић, или Милош Петронијевић? Или се иза њих крије озбиљнији кривац? Јездић баца сву одговорност на оне владе, по чијим су пуномоћствима споменуте особе управљале. Петронијевићеве кривице не види, јер се овај строго држао изричних налога, а признанице, које је оптужени предао, утврђују само поштену намеру његову, да своју дужност врши савесно. Јездић сматра Петронијевића за жртву страховите мистификације. Саопштава суду писмо румунског посланика у Лондону и рођака пок. краља Александра, Катарџија, који изјављује, да је њему Милош Петронијевић заиста предао 28.000 дин. по налогу пок. краља и то у два маха. Исто тако говори у прилог оптуженог и извештај румунске банке. Једино 19.000 дин. издатог новца није могао или није хтео Петронијевић да оправда. Бранилац његов поново изјављује у име свог клијента, да овога везује чување поверене тајне и док он не добије разрешницу од наследнице краљеве заоставштине, он ту тајну не може открити. Он је може саопштити само њој или шефу владе по њеном допуштењу. Јездић је и то споменуо, да је тужиоца Љубу Живковића руководила партијска жучност.

Оптужени Петронијевић је затим још једном узео реч у своју одбрану, коју је завршио овим речима:

— Кад ми није било суђено да погинем за свога љубљеног краља, ја жртвујем, ето, своју част!

Суд је осудио Петринијевића на две године затвора и губитак грађанске части, а држави да накнади штету од 45.000 дин., колико је, вели пресуда, држави утајио.

О овој пресуди разно се мисли. Ако је Петронијевићу доказана кривица, ваљало га је казнити свом строгошћу закона; ако није, пресуда је грдна неправда. Многи држе, да ту и није решавала правда, него несретни српски партајизам, пизма и осветољубље. Ако је овако, онда није чудо, што у Србији никад неће бити срећених прилика ни умирених духова.

☛ Унапређење. ☛ Познати лекар-државник из Карловаца унапређен је и постао је кереће accoucheur. Дао је непобитне доказе о своме знању као специјалиста у кереће бабичлуку, те је у овдашњем радикалском листу дао парере, да је неко „претрпео порођајне муке и родио своје псеће недоношче“. Честитамо радикалском саборском одбору на унапређењу његова потпредседника, а овдашњем радикалском листу, што се обогатио новим финим изразима из кереће бабичлука, достојних оног пређашњег финог израза о „кучкином сину“.

Новости са стране.

— **Једна успомена из год. 1863.** Кад је год. 1863. била пољска буна, коју је против Руса дигао био познати Маријан Лангијевић, послале су биле све губерније адресе цару Александру II. У једној такој адреси читали смо ове речи: „Има руска пословица која гласи: Рускій человѣкъ только тогда перекрестится, когда громъ грянетъ“ (Рус се само онда прекрсти, кад гром гране) — а то ће рећи, да се Рус боји само небеске силе, а земаљске никакве.“

Овога смо се сетили сада, када су јапанске жуће насрнуле на Русију!

— **Од куд име „Ретвизан“?** Цео свет зна данас за име руске оклопнице „Ретвизана“, који је, и ако оштећен јапанским торпедима, сјајно одбио онај ноћни покушај јапански, да старим олупинама закрче портартурску луку. Словени се интересују, од куда је тај славни руски ратни брод добио своје име. У рату са Шведима Руси су у поморској битци код Гетеборга до ноге потукли шведску флоту и заробили су велики адмиралски шведски брод „Ретвизан“ (шведски: „Rättvisan“). У славу и спомен те победе крштена је тако и руска оклопница, што је г. 1902. у Филаделфији спуштена на море. Оштете, које су Јапанци оним мучким нападајем пре објаве рата нанели „Ретвизану“, већ су оправљене и он је могао да уплови у унутрашње пристаниште, те тако је отворио пут и осталим оклопницама, да могу изићи из пристаништа и ударати на Јапанце. До сад су то чиниле само руске крстарице и торпиљери.

— **Смрт сенатора Трарије-а.** У Паризу је у недељу умрио познати сенатор Трарије, који се „прославио“ тиме, што је наново потегао Драјфусову аферу и тиме довео Француску у највећу трзавицу. Зато сад јудејске новине и проливају сузе за њим и славе га као чувеног слободњака.

НОВИЈЕ.

Беч, 1. марта. Генерал коњице кнез Виндишгрец, главни надзорник војске, умрио је.

Битољ, 1. марта. Комите у околини врше многа насиља над мирним становништвом.

* * *

Руско-јапански рат.

Токио, 1. марта. Руси концентришу војску на западној обали Лијаотонга код Фу-чуа.

Лондон, 1. марта. „Дељи Мељ“ дознаје, да 12. марта у Порт-Артуру није било на утврђењима никакве штете.

ТЕЛЕГРАМИ

уредништву „Браника“.

Беч, 2. марта. Пољски клуб хоће да посредује између Чеха и Немаца да се споразумеју. Предложио би, да у исто доба, кад се у Брну оснује немачко свеучилиште, у брнском предграђу Кенигсфелду подигне чешко свеучилиште.

Петроград, 2. марта. Неистинита је вест, да је забрањен извоз жита из Русије.

Књижевне вести.

ГОЛУБ

лист за српску младеж са сликама

излази у Сомбору двапут месечно на великој осмини, а стаје на целу годину 3 круне, а за Србију 4.50 динара, за све остале земље 4 круне. Овај омиљени дечији лист излази сад у 26. години својој. И сад га уређује Јован Благојевић, учитељ српске више девојачке школе, а издаје књижарница **Мил. Каракашевића у Сомбору**. Ово је најефтинији лист наше омладине, узданице народне. — Скупљачи претплате добивају на 10 претплатника лист на дар или новац за исти лист. Лист се не даје на вересију. Поједини бројеви радо се шиљу на углед. Нека је овај стари и омиљени познаник наше нежне омладине топло препоручен свакој српској кући.

Јаван рачун

о прилозима који су пали на беседи с дилетантском представом коју је приредило „Српско Омладинско Коло“ на св. Стефана 1903. у корист Дома Српске Читаонице.

Приложише: по 50 круна. Централни Кредитни Завод ден. друштво у Н. Саду. По 20 круна: Лаза Милошев, А. Пајевић и Ђорђе Ивковић. По 10 круна: Митрофан Шевић епископ, Зорка Дунђерски, Тихомир Остојић. По 8 круна: Биорац. По 7 круна: Петер Пал жупан. По 6 круна: Др. Михаило Полит, Марија Д. Јовановић, Љуб. Стефановић, Душан Матић, Амалија Хирш. По 5 круна: Анка А. Пајевић, Милош Мијатовић, Српска Честичарска Кредитна Задруга Нови Сад, Е. Лакић, Марија Вучетић, Матица Српска и Јанко Перић. По 4 круне: Мара Др. Григоријевића, Стеван Лекић, Др. Стева Адамовић, Др. Поповић, лајтнант Венечки, Ђока М. Поповић, Катица Данчике Манојловића, Ана Камбер, Гавра Мијатовић, Вељко Миросављевић, Исидора Дунђерска, Јелка Гавански, Даница Гостовић, Јулка Јефтић, Милан Ивковић. По 3 круне: Лаза Миросављевић, Жунац, Марко Мичић, Др. Ничић, Хаџић, Костић, Влада Рибникар, Милан Меанџић, Зорка Мијатовић, Салаи Лајош, Алтвирт, Веселиновић, Милева Вукичевић, Дара Милованова, А. Мародић, Коста П. Миросављевић, Бранко Михаиловић. По 2 круне. Катица Теодоровић, М. Радовановић, Јулка Савић, Д. Бранчић, Десана Стакић, Марковић, Станојевићка, Софија Дера, Коломан Дајч, Јован Живојновић, Иван Дунђерски, Никола Илић, Куборци, Димић, Дебељачки, Драгутин Ненадовић, М. Поповић, професор Лазић, Матејић, Б. Пауковић, Никола Максимовић, др. Станоје Станојевић, М. Тапавица, бр. 46. Јован Лакић, Ђока Пиља, Дунђерски, Ана Ћурчић, Квека Јовановић, Јелка Којић, Јован Сремчевић, Ђорђе Велић, Лаза Вуков, Петар Попадић, Љубица Ћурчић, Пера Ракић, Катица Поповић, Даринка Калићева, Тодоровић, Панта Јовановић, Гђа др. Касовица, Строне, Др. Јован Радивојевић, Сима Л. Лазић, Милан Ћирић прота, Др. Сима А. Ћирић, Јулка Др. Бранка Илијћа, Лазар Петровић, Милица Ћирић, Ђорђе Пушић, С. Поповић, Катица пл. Новић, Кенигштедтлер, Јован Јерковић, Милева Симићева, Влада Јанкулов, Теодор Петровић, Данило Сремчевић, Филип Михаиловић, Стр. кг. Др. Лајош Сабо, капетан Оплигер, Херман Месер, С. Стојковић, Браћа Мирилов, Милорад Марковић, Мара Шилић, Бранимир Мијатовић, Тима Јерковић, Михаило Миловановић, Ана П. Кристић, Добросав Миљковић, Марија Филкука, В. Винкле, Кавић, Дицген, Јован Чавић, Мара Плавшић, Кертес Мор, Стеван Шоман, Лука Јоцић, Ј. Сингер, Др. Шлезак, Љ. Тауш, В. Еремићева, удов. А. Георгијевићева, удов. Јулка Полит, А. Поповићка, Драгутин Кроа, Др. Јован Радонић. По 1 круну: Ковачевић, Др. Белић, В. Апић, Лесл, Алекса Павловић, В. Н. Н, Стева Шилић, Цветко Поповић, Милица Савковић, Мила Вукотић, Стојковић, Даринка Винокић, Тоша Алабурић, Јован Мургуловић, Г. Нецков, Либман, Крстић, Јован Циковић, Димитријевић, Јулка Романовић, Елза Рајх, Милана Павловић, М. Т. Јовановић, Јован Николић, Момчило Тапавица, Зорка Кода, Марија Миловановић, Ђока Мољац, Ковачевић, Евица Тапавица, Војин Јовановић, Јован Летић. По 60 пот. Живко Мунћан. По 50 п. К. Иванчевић.

Српско Омладинско Коло лепо захваљује свима пошт. приложницима. Чист приход од К 750 предан је управи Српске Читаонице.

Молимо пошт. приложнике да нас извиве што овај јаван рачун тек сад полажемо; због брзога одласка једнога нашега скупљача, великошколца, беше се један списак приложника забацио.

Са састанка Срп. Омлад. Кола 22. фебр. (6. марта) 1904. у Новом Саду.

Бранко Михајловић
благајник.

Даринка Калићева,
председница,

Тих. Остојић,
председник.

131 1—1

Јавна благодарност.

Са болним срцем и ојађеном душом јављамо, да нам се наша нигда незаборављена супруга, мати и мајка

ЕУЛАЛИЈА БРАНОВАЧКИ

рођ. НИКОЛИЋ

после тешког и дугог боловања 14. (27.) фебруара о. г. у Сенти у ½6 часова у вече у вечност преселила, а 29. фебр. сахрањена. Овом приликом се захваљујемо нашем честитом пароху г. Милошу Прекајском, који је још за време боловања покојнице молбе при св. богослужењу за оздрављење њено чинио, три главе страсна еванђеља над покојницом очитао, при погребу чинодејствовао, без да је хтео за све то награде да прими. Тако исто се захваљујемо Ђури Теодоровићу црквеном певцу, који је покојницу опојао као и г.г. наставницима овд. срп. вероисп. школа, који са својом школском децом покојницу до вечне куће испратише. Не мање нека приме топлу благодарност и сви они сродници, пријатељи и знанци једне и друге народности, који при погребу покојнице учествоваху.

У СЕНТИ, 29. фебр. (13. марта) 1904.

Тодор Брановачки, умир. учитељ, супруг; **Видосава** удова Арновљевић и **Милица** удова Михољац, кћери; **Милана, Милан, Катинка, Нада** и **Бојана** унучад.

Трговина.

Храна.

Нови Сад, 2. марта 1904.

Цене су биле:

Жито ново прве каквоће	16 К 20	п.
Жито ново друге каквоће	15 „ 80	„
Наполица стара	15 „ —	„
Зоб	10 „ 60	„
Јечам нови	10 „ 60	„
Кукуруз стари окрњен	— „ —	„
Кукуруз нови окрњен	10 „ —	„
Клипови	— „ —	„
Пасуљ бели нови	16 —	„
Пасуљ жути нови	19 —	„
Вика	15 „ —	„
Мухар	— „ —	„
Проја	„ —	„
Вуна	„ —	„

Све од 100 клгр.

Марва, свињи и живина.

Нови Сад, 2. марта 1904.

Волови по кил	50—54	пот.
Свињи тешки	90—96	„
„ средњи	80—88	„
„ лаки	74—78	„
„ мршави по кили	1 К. 20	„
Теоци	50—56	„
Јагњци по кили	64—72	„
Кљукане гуске по кил.	1 круна 10	пот.
Јаја 9 ком.	—40	„

Огласи.

На темишварској и вршачкој земаљској изложби (јубиларној) дипломом првога степена одликован.

Цикмунд и Друг, у Новом Саду

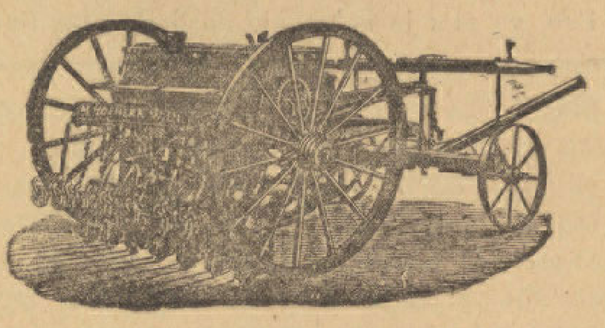

каванџијска улица бр. 19. у сопственој кући.

ПРВА НОВОСАДСКА ФАБРИКА
ПОЉОПРИВРЕДНИХ МАШИНА
И ЛИВНИЦА ГВОЖЂА И МЕТАЛА.

Препоручује своје сопствене производе машина, особито **специјалисте у сејалицама Columbus-Drill**, патентирани сопствени производ за равнице, доловите и брдовите пределе, најновије системе по сопственој конструкцији, за коју потпуну гаранцију примају. Намештање и удешавање млинова по новој системи, као и све у ову струку спадајуће оправке извршују се најтачније.

Сопствени производ БЕНЗИН-МОТОРА, који су потпуно усавршени и без икакве опасности.

Ценовници стоје на расположењу и отправљамо исте бесплатно. 111 8—20

ИМАМ ИЗВРСНЕ

сибирске сољене

КЕЧИГЕ од 4 до 20 кила једна

тако исто имам

уралске ПАСТРМЕ димљене, СОМА, ШТУКЕ, СМУЂА и ДЕВЕРИКЕ суве на велико и мало продајем.

Кечигу разашиљем у 4—5 кила поштанским пакетима 1 кила К 1·60. Кечига се држи у хладној, мало осољеној води, два до четир месеца. Што је дуже у води, све је боља. Пре кувања се опере од соли. Пастрмке 20 филира 1 комад.

Дарувар, (Славонија) у марту 1904.

Пајо Поповић.
Комисисионер првог шведског риболовног подузимачког друштва.

113 11—

ПРОМЕСЕ

ПОТИСКО СЕГЕДИНСКИХ СРЕЋАКА.

Главни згодитак 180.000 круна.

5 згодитака по К 2000.— и 3594 згодитка по К 240.—

Жребање I. априла 1904. Цена К 7.— по комаду.

препоручује

Мењачница Централног Кредитног Завода
деоничарског друштва у Новом Саду.

121 5—

*) Поштом разашиљемо промесе кад нам се пошаље још 35 пот. за поштарину.

Власник и издавалац: Дружина Браника. Управник: др. Мих. Полит-Десанчић. Одговорни уредник: Јанко Перић Штампарија Б. М Поповића у Н. Саду